

ساختار پایانه فشاری جنوب خاوری گسل تبریز در کوه‌های بزقوش

ساناز عبداللهی پور سراسکانرود، دانشجوی کارشناسی ارشد زمین شناسی ساختمانی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، sanazabdollahi@gmail.com، عضو هیئت علمی دانشگاه ولنگ استرالیا ۱۳۷۶، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس تهران، محمد مجمل، دکتری ساختار و تکتونیک از دانشگاه ولنگ استرالیا ۱۳۷۶، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات ۱۳۸۴، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات کریم تقی پور، کارشناسی ارشد زمین شناسی ساختمانی از دانشگاه تبریز

چکیده :

گسل امتدادلغز راست‌بر تبریز با روند شمال‌باختر- جنوب‌خاور یکی از گسل‌های مهم جنب و موثر در ساختار پهنه آذربایجان می‌باشد. بررسی ساختار سامانه گسلی در بخش باختری کوه‌های بزقوش مشخص ساخت که این کوه‌ها با گسل‌های تراستی محصور شده‌اند. گسل خاوری- باختری در بخش شمالی کوه‌های بزقوش دارای شیب به سمت جنوب و گسل جنوبی دارای شیب به سمت شمال بوده و قدیمی‌ترین نهشته‌های برخاسته در این کوه‌ها سنگ‌های آتشفشانی آئوسن در بخش مرکزی است. این نهشته‌ها از هر دو طرف شمالی و جنوبی بر روی نهشته‌های جوانتر رانده شده‌اند. رانده‌های جوانتر در رسوبات میوسن تا کواترنری نیز در این سامانه مشاهده می‌شود. شواهد لرزه زمینساخت ثبت شده از منطقه ادامه برخاستگی را تا زمان کنونی تأیید می‌کند. شواهد هندسی و جنبشی گسل‌های موجود در کوه‌های بزقوش ساختار برخاسته گلوار پایانه فشاری گسل تبریز را تأیید می‌کند.

کلید واژه‌ها: پایانه گسل، کوه‌های بزقوش، گسل امتدادلغز تبریز

Abstract:

NW-SE trending Tabriz dextral strike-slip fault is one of the main active faults in Azarbaydjan region. Structural analysis in the western Bozgoush mountains along the Tabriz Fault system indicate that these mountains are surrounded by thrust faults. The E-W trending northern thrust dips to the south and the same southern thrust vice versa. Eocene volcanics are the oldest rocks that exposed in the central part of the mountains. These older rocks were thrust over the younger rock units. Younger activity of thrust faults occur in Miocene and even Quaternary sediments. The seismic evidence of active earthquakes in the area improve that uplift is still happens in the area. Geometry and kinematics of the faults in the Bozgoush mountains are consistent with a pup-up structure in the compression termination of Tabriz fault in this area.

مقدمه :

گسل تبریز با طولی بیش از ۶۰۰ کیلومتر در شمال باختر ایران از حوالی زنجان شروع و پس از گذر از شمال تبریز به سمت باختر با عبور از کوه‌های مور-میشو و خوی به طرف ماکو و از آنجا به کوه آرارات در ترکیه شمال باختر آذربایجان و قفقاز (افتخارنژاد ۱۳۵۴) ادامه می‌یابد. ادامه جنوب خاوری این گسل، دنباله گسل قم-زفره محسوب شده که کویر قم-کاشان ارتباط آنها را از نظر مخفی کرده است (نبوی ۱۳۵۵). آخرین حرکات این گسل از نوع راست‌بر است و به نظر می‌رسد که حرکات و جابه‌جایی این گسل در فورانه‌های آتشفشانی دوره پلیوسن- کواترنری سهند و در ایجاد چشمه‌های آب گرم بستان آباد نقش داشته است. گسل تبریز یکی از گسل‌های فعال در منطقه شمال باختر ایران می‌باشد و از نمود بارزی در سطح زمین برخوردار است. این گسل با طول حدود ۱۵۰ کیلومتر از شمال باختر (حوالی جنوب مرند) تا جنوب خاور (حوالی بستان آباد) امتداد دارد (Berberian and yeats, 1999)، (شکل ۱). راستای گسل تبریز به سوی شمال باختر به گسل‌های معکوس صوفیان و تسوج منتهی می‌گردد. راستای این